

Magistraliter příprava

zažívá renesanci

Individualizovaná léčba platí za synonymum nejžhavější medicínské současnosti. Avšak tento trend také vlévá krev do žil něčemu tak tradičnímu a až k samotnému Hippokratovi sahajícímu, jako je magistraliter receptura. Ta má dnes u nás svého velmi výrazného představitele v PharmDr. Zbyňku Sklenářovi, Ph.D., MBA, jehož monografie Magistraliter receptura v dermatologii vyrostla doslova na úhoru, kde už novou úrodu očekával málokdo.

Vaše práce byla vydána v roce 2009, avšak stále je o ni živý zájem. Čemu jej přičítáte?

Také mě poněkud překvapilo, že zájem o knihu neklesá. Patrně je to tím, že magistraliter příprava je aktuální a také ze strany lékařů je o ni stále zájem. Vždy jsem se snažil o propojení poznatků z oblasti medicíny a farmacie, mít při formování receptur na zřeteli nejen hledisko farmaceuticko-technologické, ale i farmakologické, farmakoterapeutické; vytvářet předpisy přípravků pro dětské i dospělé pacienty, publikovat receptury vyzkoušené a prověřené, nikoliv jen vytvořené „od stolu“, s čímž se bohužel můžeme v některé, i nově vydané literatuře setkat. V monografii rovněž nenaleznete obsoletní receptury – to bylo ostatně při psaní hlavním cílem, aby se do knihy zastaralé, nevhodné a neúčelné předpisy vůbec nedostaly. Receptury, které se ve vydání z roku 2009 nacházejí, jsou „celonárodní“, předepisované napříč republikou, nejde tedy o lokální předpisy např. z určité nemocniční lékárny nebo pouze jednoho města. Jsou proto široce uplatnitelné v praxi a lékaři pořád žádané. Publikace také může sloužit jako vhodný studijní materiál, neboť jsme pečlivě dbali o to, aby receptury byly psány správně i po formální stránce, což opět není u jiných prací zcela běžné. Kniha má rovněž kvalitní recenze, odborníky ve svých oborech, možná tedy díky všem těmto aspektům je publikace stále žádaná. Nicméně by si Magistraliter receptura v dermatologii zasloužila „update“, aby v ní čtenáři našli právě i nové přípravky, námi dosud publikované jen v odborných časopisech.

V čem kniha beze zbytku naplnila očekávání, s nimiž jste ji psal?

Kniha určitě splnila mnohá má očekávání. Především byla velmi kladně přijata dermatology, dostalo se nám nemála pozitivních ohlasů, což mě nesmírně těší a povzbuzuje do další práce. Víím, že ji ve své knihovničce mají i lékaři jiných oborů (pediatři, zubní lékaři aj.), že z ní získávají informace a používají je ve své praxi. Z knihy čerpají i naši slovenští kolegové, je citována v indexovaných odborných publikacích, dokonce i slovenským ŠÚKL. V tomto ohledu ohlas publikace předčil má očekávání.

Vyvdalo během bezmála pěti let, která od vydání uplynula, nějaké závažné téma, kvůli němuž byste uvažoval o eventuální aktualizaci práce?

Děkuji za tento dotaz, rozvedu tak svoji odpověď na první otázku. Při psaní publikace jsme vycházeli z látek, které byly v té době pro magistraliter přípravu běžně dostupné. Nicméně již tehdy jsem si velmi přál a začal usilovat o to, aby se v České republice nabídka farmaceutických surovin rozšiřovala, a měli jsme tak možnost vytvářet nové receptury – tak jako to měli a mají lékárníci v zahraničí. Společně s kolegy jsme zahájili projekt „Možnosti inovace a ekonomické racionalizace individuální přípravy léčivých přípravků v lékárnách“, jehož cílem bylo jak zajistit nové farmaceutické substance s certifikátem jakosti pro magistraliter přípravu, tak vytváření nových, racionálních receptur upotřebitelných v praxi. To proto, aby příslušné suroviny byly reálně dostupné pro každou lékárnu, tedy ve vhodné velikosti balení. Dovolím si tvrdit, že se nám to povedlo, neboť v současné době máme v porovnání s rokem 2009 k dispozici již přes 30 nově dostupných substancí a další přibývají. Na naši práci následně navázali i jiní lékárníci, především z některých nemocničních lékáren. Takže když se vrátím k vaší otázce, důvod připravit doplněné vydání s novými recepturami je právě ten, že za uplynulé období se významně zvýšila nabídka nových surovin a že již máme vytvořeny další, nové a prověřené receptury.

V čem spatřujete budoucnost magistraliter přípravy ve farmacii?

Pomocí magistraliter připravovaných přípravků jsme schopni vytvořit pacientovi terapii „šitou na míru“. Tyto přípravky tedy umožňují náležitou individualizaci terapie – ta se upřednostňuje dnes a patrně bude požadována i v době budoucí, proto jsem přesvědčen, že význam magistraliter přípravy je zajištěn i do budoucna. V zahraničí zažívá magistraliter příprava renesanci a domnívám se, že ji prožívá i u nás. Své postavení však mají jen přípravky splňující požadavky účelné farmakoterapie, nikoliv přípravky obsoletní – takové nemají v moderní magistraliter přípravě místo, ani z úcty k tradici.

Jaký je váš názor na spolupráci farmaceuta a lékaře na poli IPLP a nakolik se současná praxe s vašimi představami kryje?

Spolupráce farmaceuta a lékaře je na tomto poli klíčová. Lékárník by měl být schopen lékaři dle jeho požadavků nabídnout vhodný přípravek. Ne každý farmaceut však dokáže zasvěceně lékaři v dané problematice poradit, proto doporučuji – a říkám to i svým studentům na lékařské fakultě –, aby se v takových případech obraceli na farmaceuty, kteří se na danou problematiku skutečně specializují. A lékárnou odmítající lékaři připravit přípravky, které žádá (nejedná-li se o obsoletní, nesmyslné nebo inkompatibilní receptury), pak znovu neoslovovali a raději si vyhledali takovou, která jejich přání vyhoví – ostatně právě pro lepší orientaci v problematice magistraliter přípravy v lékárnách jsme založili webový portál www.magistraliter.cz

Osobně mám takové zkušenosti, že lékař ohledně magistraliter přípravy lékárníkovi stále důvěřuje, spoléhá na něj a očekává, že mu dokáže zasvěceně poradit, většinou si nechá vysvětlit obsoletní recept a doporučit vhodnou náhradu. Nejvíce to pozoruji u zubních lékařů. Naopak bude nejspíš hodně „práce“ na poli ORL, kde se to obsoletními rozpisy jen hemží, kde na jedné straně máme mnoho osvěcovaných lékařů a na straně druhé též nemálo konzervativních, až rigidních, kteří lpí na „svých“ předpisech z jejich popromočních let. Když nejsou vůči dobře míněným radám otevření, nemohou se pak divit, že lékárník jejich předpisy občas upravuje dle zásad účelné farmakoterapie.

Co a v jakých oblastech lze učinit pro zlepšení magistraliter preskripce?

Klíčová je lepší informovanost lékařů, která musí přicházet především z jejich spádových lékáren. Lékař má plno svých starostí, nemá většinou čas orientovat se v novinkách v magistraliter přípravě, v tom spoléhá na farmaceuta. Takže hlavní úloha, pokud jde o informovanost lékařů, dle mého připadá lékárníkům. Když je informovanější lékař než lékárník, je to špatné – lékař pak požaduje konkrétní IPLP s danou léčivou látkou, neinformovaný lékárník mu klidně sdělí, že taková substance není k dispozici. Opak je však pravdou, a jestliže konkrétní lékárník nemá příslušné informace, tak by si je měl předtím, než odpoví lékaři na jeho dotaz, zjistit či ověřit.

Co byste vzkázal čtenářům našeho periodika, tedy převážně lékárníkům a farmaceutickým asistentům?

Přál bych si, aby k magistraliter přípravě obecně přistupovali pozitivněji. Ke skutečně prověřeným recepturám nechtě přístupují s důvěrou. Setkají-li se v předpisu s „novou“ substancí, aby si nejprve ověřili její reálnou dostupnost a pacientovi či lékaři sdělovali pravdivé informace. Aby se více zajímali o novinky v dostupných surovinách, aby je o nich jako první nezpravovali lékaři, studenti na praxi, nebo dokonce pacienti. Pak už nezáleží na tom, neví-li to či ono lékárník nebo laborant, ale situace vrhá nedobré světlo jak na příslušnou lékárnou, tak na celý lékárenský stav. Přeji proto všem čtenářům mnoho spokojených pacientů.

PharmDr. Lucie Kotlářová,
EdukaFarm, Praha

Zbyněk Sklenář et al.
Magistraliter receptura v dermatologii
Galén, 2009, 441 stran,
ISBN 978-80-7262-588-8

Publikace je pojata systematicky – od historie magistraliter receptur, legislativy pro IVLP, zásad zveřejnění léčby, přehledu vehikul až po těžiště publikace, tj. Receptář magistraliter extern. Receptář je rozdělen do skupin dle mechanismu účinku hlavních účinných látek. Každá položka je rozčleněna na podkapitoly uvádějící složení, charakteristiku, indikace, kontraindikace, nežádoucí účinky, interakce, vlastní rozpis receptury, postup přípravy, upozornění, pokyny pro uchování a doporučenou použitelnost. V závěru knihy je seznam meziproductů používaných v magistraliter přípravě, u každé položky doplněný o složení, charakteristiku, inkompatibilitu, pokyny pro přípravu a další praktické a technologické informace. Na něj pak navazuje přehled léčivých a pomocných látek s charakteristikou, informacemi o rozpustnosti, účincích a použití, dále pak výčet nejdůležitějších inkompatibilit a slovníček latinských zkratk a synonym léčivých a pomocných látek používaných v magistraliter preskripci.

I když MS preskripce v současnosti poněkud ustupuje hromadně vyráběným externům (HVL), stále má své místo především tam, kde je zapotřebí individuální lokální léčba.

PharmDr. Zbyněk Sklenář, Ph.D., MBA (*1979)

Absolvoval Farmaceutickou fakultu Veterinární a farmaceutické univerzity v Brně, atestoval v oborech farmaceutická technologie a veřejné lékárenství. Je členem redakční rady časopisu Praktické lékárenství a Akreditační komise Ministerstva zdravotnictví ČR. Celou svoji profesní dráhu se zabývá galenickou farmacií, od roku 2009 se věnuje zajištění potřebných nových farmaceutických substancí pro magistraliter přípravu a následně vytváření účelných předpisů. Intenzivně vyvíjí nové racionální receptury v rámci mezioborové spolupráce s lékařským terénem, je spoluzakladatelem internetového webu www.magistraliter.cz. Jako vysokoškolský pedagog působí na Farmakologickém ústavu 1. lékařské fakulty UK v Praze a je vyučujícím a garantem předmětu Příprava léčiv na Vyšší odborné škole zdravotnické. Vykonává také soukromou lékárenskou praxi, je vedoucím lékárníkem Fragnerovy lékárny U Černého orla, lékárny s bohatou historií a jedné z nejstarších v Praze. Je autorem dvou monografií zabývajících se magistraliter přípravou, hlavním

autorem řady odborných článků, přednáší na vzdělávacích akcích pro lékaře, farmaceuty a farmaceutické asistenty, působí jako odborný garant a lektor Certifikovaného kurzu pro farmaceutické asistenty ve farmaceutické technologii, je aktivním účastníkem domácích i zahraničních kongresů.